

crisis van mei '40 begon, door de opperbevelhebber en door de regering nooit als voldoende aanleiding beschouwd om het land in een zo goed mogelijke staat van paraatheid te brengen. De conclusie ligt voor de hand: met elke datum die de militaire attaché uit Berlijn berichtte en die dan verstreek zonder dat er iets geschiedde, daalde zijn prestige verder.

Natuurlijk werd hem vaak gevraagd, wie toch die geheimzinnige informant was in wiens mededelingen hij een onbeperkt vertrouwen stelde. De naam Oster werd, uit veiligheidsoverwegingen, door Sas jegens niemand genoemd. Geen van de andere Nederlanders aan het gezantschap te Berlijn kende die naam.¹ Ook bij dat gezantschap werd, 'speciaal in de periode na de grote alerte van 12 november 1939', aan de betrouwbaarheid van die informant getwijfeld² – later verdween die twijfel goeddeels omdat de waarschuwingen die Sas kreeg, veelal klopten met overeenkomstige waarschuwingen welke het gezantschap, maar dan meest iets later, van anderen ontving: een functionaris van het *Auswärtige Amt* die Nederland welgezind was, liet wel eens in vage termen blijken dat de situatie kritiek werd, en een ontslagen ambtenaar van de Duitse buitenlandse dienst, graaf Albrecht von Bernstorff, een moedig tegenstander van het Nazibewind en een persoonlijk vriend van de gezant, jhr H. M. van Haersma de With,³ gaf menigmaal de hem bekend geworden aanvalsdata voor *Fall Gelb* aan het gezantschap door.⁴ Jhr. van Haersma de With en zijn staf waren dus in beginsel geneigd, geloof te hechten aan de inlichtingen welke majoor Sas ontving – zij waren, afgezien van koningin Wilhelmina en een enkele minister als Gerbrandy, vrijwel de enigen.

Generaal Reynders behoorde bepaald niet tot dat kleine groepje. Wat Sas uit Berlijn berichtte, moest hoe dan ook in de geheime overzichten van GS III opgenomen worden. Welnu, enige tijd na het november-alarm gaf de generaal aan majoor van de Plassche die voor het samenstellen van die overzichten zorg droeg, de on gepaste maar kenmerkende opdracht om het verstreken van inlichtingen aan de koningin en aan minister Dijkhoorn te beperken, 'Hare Majesteit', had de opperbevelhebber gezegd, 'wordt er maar zenuwachtig van en de minister van defensie krijgt maar aanleiding zich met de zaak te bemoeien.'⁵ Generaal Fabius, opvolger van van Oorschot als hoofd van de geheime dienst, ging zelfs nog verder want hij wilde, aldus van de Plassche, 'dat ik helemaal geen berichten meer uitstuurde, want dan werden de mensen maar zenuwachtig.'⁶

¹ Getuige J. G. de Beus, *Eng.*, dl. I c, p. 626. ² A.v., p. 625. ³ Brief, 11 nov. 1955, van J. G. de Beus. ⁴ Getuige J. G. de Beus, *Eng.*, dl. I c, p. 625. ⁵ Getuige A. Q. H. Dijkhoorn, a.v., p. 31. ⁶ Getuige J. G. M. van de Plassche, a.v., p. 219.